

**Східноукраїнська наукова
юридична організація**

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ЮРИДИЧНА НАУКА УКРАЇНИ:
ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, МАЙБУТНЄ»**

5–6 листопада 2021 р.

Частина II

**м. Харків
2021**

УДК 34(477)(063)
Ю70

Ю70 **Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє:**
міжнародна науково-практична конференція, м. Харків, 5–6 листопада
2021 р. – Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація,
2021. – Ч. 2. – 140 с.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

УДК 34(477)(063)

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV // Верховна Рада України: офіц. веб-портал [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n5895>.
3. Цивільне право України : [підручник] : у 2-х кн. / [О.В. Дзера, Д.В. Боброва, А.С. Довгерг та ін.] ; за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. 2-е вид., допов. і перероб. К. : Юрінком Інтер, 2004. Кн. 2. 640 с.
4. Павлова Л.М. Особливості спадкового договору за Цивільним кодексом України [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.informjust.kiev.ua
5. Солтис Н. Визначення спадкового договору з участю подружжя // Юридична Україна. 2014. № 9. С. 42-48.

Ходак С. М.

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри права
Університету Короля Данила
м. Івано-Франківськ, України*

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСУ В СІМЕЙНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Одним з аспектів побудови громадянського суспільства є теоретична розробка та практичне втілення правового механізму захисту прав та інтересів людини.

В системі юридичних гарантій реалізації прав і охоронюваних законом інтересів громадян одна із головних ролей належить правовому захисту, за допомогою якого досягається відновлення порушених майнових або особистих немайнових прав та інтересів, попередження та припинення дій, які порушують або здатні порушити права й інтереси осіб.

Кажучи про безліч способів державно-правового впливу на сімейні відносини, А. М. Нечаєва не проводить межі між імперативним і диспозитивним елементами методу сімейно-правового регулювання. У той же час, на думку автора, «методи державно-правового регулювання сімейних відносин відрізняються великою різноманітністю. Це дозволяє такому регулюванню бути гнучким, здатним позбавити сім'ю від невинуватого, не має під собою правового підґрунтя диктату» [4].

У зв'язку з цим особливу актуальність набувають форми та способи державно-правового регулювання шлюбно-сімейних відносин, що застосовуються в умовах суперечності публічних і приватних інтересів.

Серед способів захисту сімейних прав та інтересів особливе місце займають заходи сімейно-правової відповідальності. Визначаючи поняття та сутність заходів відповідальності у сімейному праві, варто зважати на те, що заходи відповідальності у сімейному праві є різновидом заходів юридичної відповідальності.

Акти сімейного законодавства України не містять легального визначення поняття «спосіб захисту сімейних прав та інтересів», що певним чином ускладнює з'ясування його сутності та притаманних йому ознак, а в доктрині приватного права не склалося усталеного погляду щодо поняття «заходи відповідальності у сімейному праві».

Як зазначає І. Єфремова, у доктрині приватного права способи захисту цивільних прав та інтересів визначають й через поняття «дія» [1, с. 23].

Однак, дії спрямовані на захист порушених прав або усунення перешкод у їх здійсненні, можуть бути і фактичного характеру. У сімейних відносинах це проявляється у припиненні подружжям спільного проживання після реєстрації недійсного шлюбу, догляд чоловіком за дитиною, щодо якої його батьківство не встановлено, відібрання бабою та дідом дитини у батьків, які жорстоко з нею поводяться. Ці дії мають фактичний, а не юридичний характер, проте спрямовані на захист прав та охоронюваних законом інтересів одного з подружжя чи дітей. Варто зазначити, що у тлумачному словнику сукупність дій, що мають на меті здійснення чого-небудь, визначається як «захід» [2, с. 274].

Зв'язок між учасниками сімейних відносин складаються в більшості випадків суб'єктивно. Завдання законотворця полягає в тому, щоб об'єктивно визначити характер цих зв'язків і, якщо він відповідає сутності держави, його цілям і завданням, відобразити його у праві, сформулювати прийоми і способи правового регулювання.

Виходячи з викладеного, та проаналізувавши думки багатьох вчених можна зробити висновок, що спосіб захисту сімейних прав та інтересів це не лише визначений законом або договором примусовий захід, що відповідає характеру правопорушення, та здійснює вплив на правопорушника, а також наявність у суду можливості захистити право особи як у спосіб, передбачений законом, так і у спосіб, який законом не передбачений, але є ефективним, тобто таким, що є адекватним змісту порушеного права, характеру порушення та наслідкам, які це порушення потягло за собою.

Такому висновку сприяє те, що способів захисту інтересу поза суб'єктивного права об'єктивно буде значно менше, адже менше буде реальних життєвих випадків, коли цей інтерес дійсно буде підлягати захисту з боку закону та права.

Формування теорії захисту прав і охоронюваних законом інтересів в сімейному праві пов'язане із питаннями, зокрема й теоретико-методологічного характеру. Для визначення поняття захисту сімейних прав і охоронюваних законом інтересів нам необхідне розуміння правової природи, призначення і структури механізму цивільно-правового захисту.

Раніше ми відзначали, що сімейне право є комплексною галуззю права, у зв'язку з цим регулювання сімейних правовідносин здійснюється як приватноправовими, так і публічно-правовими засобами. Історія сімейного права свідчить про те, що на кожному етапі розвитку суспільства правова регламентація відносин між членами сім'ї була посилена або імперативом, або диспозитивом. Традиційне приватно-правове регулювання відносин, що входять у предмет сімейного права, тією чи іншою мірою коректувалося публічно – правовими елементами. Актуальним завжди залишається питання про межі імперативного втручання держави в приватно-правові за своєю суттю відносини між членами сім'ї. Здається, що саме ступінь прояву інтересу держави в упорядкуванні сімейних правовідносин, оптимальне співвідношення публічного інтересу і приватних інтересів членів сім'ї служать передумовами визначення характеру методу сімейно – правового регулювання як імперативно – диспозитивного [3].

Можна зробити висновок, що за допомогою відповідних норм права здійснюється правовий вплив на поведінку учасників суспільних відносин, унаслідок чого така поведінка набуває ознак правової поведінки.

Виходячи із зазначеного, можна стверджувати, що захист прав, свобод та інтересів є складовою частиною їх охорони, яка (поряд із позитивним правовим регулюванням суспільних відносин, тобто регламентацією прав і обов'язків їх суб'єктів) включає комплекс заходів, спрямованих на відновлення порушених, невизнаних чи оспорюваних прав, свобод та інтересів. Ми поділяємо позицію тих авторів, які під захистом права розуміють також захист інтересу, адже інтерес є тими потребами й прагненнями до користування конкретними матеріальними та /або нематеріальними благами, які опосередковуються певним суб'єктивним правом. Тому порушення права є порушенням інтересу, а захист права передбачає також захист інтересу. Попри це варто наголосити на тому, що охоронюваний законом (законний) сімейний інтерес може бути й самостійним об'єктом судового захисту.

Аналізуючи практику Верховного Суду України щодо способів захисту прав та інтересів прослідковується думка, що в деяких випадках захист права одних осіб є похідними від захисту інтересів інших.

Отже, загальними способами захисту прав та інтересів виступають: встановлення правовідношення, примусове виконання добровільно

невиконаного обов'язку, припинення правовідношення, а також його анулювання, припинення дій, які порушують сімейні права, відновлення правовідношення, яке існувало до порушення права, відшкодування матеріальної та моральної шкоди, зміна правовідношення, визнання незаконними рішень, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб.

Список літератури:

1. Єфремова І. Заходи сімейно-правової відповідальності як способи захисту сімейних прав та інтересів. Підприємництво, господарство і право 5/201. 21-24 с. URL : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1831>
2. Загнітко А.П. Сучасний тлумачний словник української мови / А.П. Загнітко, І.А. Щукіна. – Донецьк : ТОВ «ВКФ «БАО», 2012. – 960 с.
3. Ильина О.Ю. «Проблемы интереса в семейном праве Российской Федерации» («Городец», 2007. [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.lawmix.ru/commlaw/1061>: (дата звернення : 06.07.2020 року).
4. Нечаева А.М. Семейное право. 23 с.